

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/172015,30-rocznica-przekazania-przez-Rosje-archiwaliow-dotyczacych-h-zbrodni-katynskiej.html>
03.05.2024, 05:01

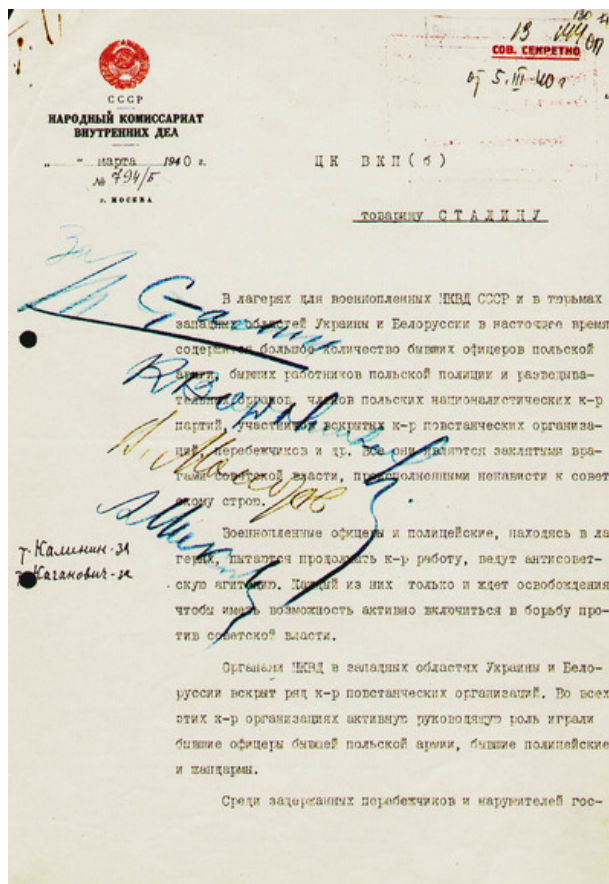
30. rocznica przekazania przez Rosję archiwaliów dotyczących zbrodni katyńskiej

Data publikacji 13.10.2022

13 kwietnia 1990 r., Związek Sowiecki po raz pierwszy oficjalnie przyznał, że NKWD dokonało zbrodni na polskich oficerach w Katyniu i była to „jedna z cięższych zbrodni stalinizmu”.

Jako winnych zbrodni wskazano komisarza NKWD Ławrentija Berię oraz jego zastępcę Wsiewołoda Mierkułowa. Prezydent ZSRS Michaił Gorbaczow, podczas oficjalnej wizyty prezydenta RP w Moskwie, przekazał stronie polskiej dokumenty katyńskie oraz oficjalnie zlecił Głównej Prokuraturze Wojskowej ZSRS wyjaśnienie okoliczności zbrodni katyńskiej.

14 października 1992 r. dyrektor Archiwum Państwowego Federacji Rosyjskiej prof. Rudolf Pichoja, na polecenie prezydenta Rosji Borysa Jelcyna, przekazał prezydentowi RP Lechowi Wałęsie kopie dokumentów z tzw. Pakietu specjalnego nr 1 dotyczącej zbrodni popełnionych w Katyniu, Charkowie i Kalininie (obecnie Twer). Wśród dokumentów była „Decyzja Katyńska” Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych Ławrentija Berii z 5 marca 1940 r., nakazująca dokonanie zbrodni na polskich jeńcach wojennych i więźniach, podpisana przez Stalina, Woroszyłowa, Mołotowa, Mikojana, Kalinina oraz Kaganowicza. Wymienionych w dokumencie Polaków Beria nazwał

Decyzja z 5 marca 1940 r. karta 1 42-37053_g

„(...) zawziętymi wrogami władzy sowieckiej.”

Zażądał rozpatrzenia ich spraw „(...) bez wzywania aresztowanych i bez przedstawiania zarzutów, decyzji o zakończeniu śledztwa i aktu oskarżenia” oraz „(...) z zastosowaniem wobec nich najwyższego wymiaru kary – rozstrzelania”.

Strona rosyjska przekazała również kopię notatki szefa KGB Aleksandra Szelepin z 3 marca 1959 r. W notatce Szelepin zawarł informację o wymordowaniu na podstawie decyzji z 5 marca 1940 r. 21 857 polskich jeńców wojennych (na podstawie decyzji z 5 marca 1940 r.) przytoczył szczegóły tej zbrodni oraz proponował I sekretarzowi Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Związku Sowieckiego Nikicie Chruszczowowi zniszczenie teczek personalnych Polaków zamordowanych przez NKWD w 1940 r.

Opinia publiczna miała również okazję zapoznać się z protokołami przesłuchań kilku uczestników zbrodni, których rosyjskie organy ścigania wezwały do złożenia zeznań w charakterze świadków.

Archiwum IPN posiada kopie dokumentów przekazanych przez stronę rosyjską w latach 1990-1993, wykazy ilościowe transportów kolejowych wywożących polskich jeńców wojennych z Kozielska, Ostaszkowa i Starobielska oraz dokumenty wytworzone przez urzędy i organy bezpieczeństwa ZSRS i republik sowieckich – białoruskiej, litewskiej i ukraińskiej.

Ponadto Archiwum IPN dysponuje kopiami dokumentacji związanej z represjami sowieckimi wobec obywateli polskich, zgromadzonymi przez Jędrzeja Tucholskiego, badacza zbrodni katyńskiej i wieloletniego pracownika IPN, oraz materiałami dotyczącymi mordu katyńskiego z The Polish Underground Movement Study Trust London.

W Oddziałowym Archiwum IPN w Krakowie znajdują się dokumenty odnoszące się do odkrycia masowych grobów w Lesie Katyńskim i prowadzonych tam prac w 1943 r., fotografie z prowadzonych czynności ekshumacyjnych oraz akta prokuratury Specjalnego Sądu Karnego w Krakowie (sygnatura IPN Kr 303/1-19).

Corocznie 13 kwietnia obchodzimy Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej, który poświęcony jest pamięci funkcjonariuszy Wojska Polskiego, policjantów i straży granicznej oraz innych formacji, którzy przebywali w obozach w Kozielsku, Ostaszkowie i Starobielsku, a następnie zostali zabici w Katyniu, Charkowie i Twerze.

Niestety, ponad 80 lat po tym wydarzeniu i 30 lat po ujawnieniu tej zbrodni przez ZSRS, niektóre rosyjskie media nadal kwestionują odpowiedzialność ówczesnych najwyższych władz ZSRS za decyzję o popełnieniu zbrodni katyńskiej, a także odpowiedzialność NKWD za jej realizację.

***

Zachęcamy Państwa do zapoznania się z zamieszczoną na naszej stronie internetowej kopią Decyzji Katyńskiej z 5 marca 1940 r. przekazaną w 1992 r. przez dyrektora Archiwum Państwowego Federacji Rosyjskiej:

<https://katyn.ipn.gov.pl/kat/bibliografia-i-mediatek/dokumentacja-archiwalna/12378,Decyzja-Katynska-z-5-marca-1940-r.html>

Instytut Pamięci Narodowej przygotował portal internetowy, poświęconego tematyce zbrodni katyńskiej:

<https://katyn.ipn.gov.pl/>

Na naszej stronie znajdziecie Państwo Tekę Edukacyjną – Zbrodnia Katyńska, zachęcamy do pobrania:

<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/teki-edukacyjne/27577,Zbrodnia-Katynska.html>

Zachęcamy do zapoznania się z wirtualną paczką o Zbrodni Katyńskiej, w której znajdują się teki edukacyjne, portal IPN zawierający listę osób zamordowanych w Charkowie, Katyniu i Twerze, publikacje, artykuły, wystawy oraz materiały filmowe:

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/wirtualna-paczka-edukac/zbrodnia-katynska>

Warto również zapoznać się z ikonografikami historycznymi przygotowane przez IPN a dotyczącymi genezy zbrodni katyńskiej, mordy katyńskiego i kłamstw katyńskich:

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/93414,Infografiki-historyczne-Zbrodnia-katynska.html?poz=1>

IPN prowadzi również śledztwo w sprawie Zbrodni Katyńskiej, z informacją dotyczącą tego śledztwa można się zapoznać pod adresem:

<https://ipn.gov.pl/pl/sledztwa/zbrodnia-katynska/24212,Zbrodnia-Katynska.html>

IPN wydał szereg publikacji naukowych na temat Zbrodni Katyńskiej. Są wśród nich zarówno wydawnictwa naukowe, jak i popularne, zbiory dokumentów, albumy oraz propozycji edukacyjne. Niektóre z nich są dostępne do pobrania w wersji elektronicznej.

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/94437,Publikacje-IPN-na-temat-zbrodni-katynskiej.html>

Zapraszamy do obejrzenia filmu z cyklu: „Historia dla ciebie” zatytułowany „Zbrodnia Katyńska” oraz dyskusji z cyklu „Tajemnice bezpieki”:

Historia on-line:

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/94725,Historia-on-line-z-cykladla-Ciebie-film-Zbr odnia-Katynska.html>